

עומקא דפרשה

המחבר לחברותא או שיעור
קובעי
עיתים

שער הציון

ג' פסיעות

עמידה או נענוע

עמידה לפני ה'

תפילת אברהם על סדום

הפרעה בעמידה בתפילה

המקום אשר עמד שם

עמידה בשחרית

פר' וירא - בענין עמידה בתפילה

בס"ד ערב ש"ק ט"ז מרחשון תשפ"ו
שנה י"ח

תינוק המפריע בתפילת עמידה

הג"ר יעקב הילדסהיים

יל"ע בתינוק הנמצא בביה"ג ומתחיל לבכות בזמן שהציבור עומד בתפילת י"ח, מה צריך לעשות, האם להשתק או להוציא החוצה. [ויש להקדים במש"כ המשנ"ב (ס' כד סק"ח), והקטנים ביותר, הרצים והשבים בביה"ג בשחוק, מוטב שלא להביאם וכו'. עכ"ל].

איתא ברמב"ם (הל' תפילה פ"ו ה"ט), אין המתפלל מפסיק תפלתו אלא מפני סכ"ג בלבד, ואפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו, אבל פוסק הוא למלך עכו"ם שמה ירגנו. היה עומד בתפלה וראה מלך עכו"ם או אנס בא כנגדו, יקצר, ואם אינו יכול, יפסיק. וכן אם ראה נחשים ועקרים באים כנגדו, אם הגיעו אליו והיה דרכן באותן המקומות שהן ממיתין, פוסק ובורח, ואם לא היה דרכן להמית, אינו פוסק. עכ"ל. הרי שיש שני סוגים של הפסק. מהאיסור להשיב למלך, למדים שאסור להפסיק את התפילה בדיבור, ומהדין של נחשים ועקרים, למדנו שיש איסור הפסק בהליכה למקום אחר, אא"כ מדובר בצורך פיקוק"א.

והנה, הגמ' (ברכות דף ל ע"ב) דנה, מנין שצריך להתפלל בכובד ראש [אולי סגי בכונת הלב - תו' ריה"ח]. ולמסקנה, המקור מהכתוב עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. במקום גילה שם תהא רעדה. ופרש"י, תפלה שהיא לנו במקום עבודה, עשו אותה ביראה. עכ"ל. ונלענ"ד שכמו"כ כל דיני המשנה שם, הפסק בדיבור ובהליכה ממקומו, יסודם הוא מחמת היראה, דכיון דבעינן תפילה מתוך אימה והכנעה, כראוי לעומד לפני המלך, אסור להפסיק בדיבור ואסור להפסיק את העמידה. ויש לברר, אם יש לו שתי אפשרויות להשתקת תינוק הבוכה כשעומדים בתפילה, או להפסיק בדיבור או להפסיק בהילוך, מה עדיף.

איתא בירוש' ברכות (פ"ה ה"א ע"פ רש"י), לגבי נחש כרוך על עקבו, וז"ל, ר' אילא אמר לא אמרו אלא כרוך, אבל אם היה מרחיק (כועס) ובא כנגדו, ה"ז מסתיר מלפניו (נוטה לצד אחר) ובלבד שלא יפסיק את תפילתו. תני היה עומד ומתפלל באסרטיא או בפלטיא, ה"ז מעביר מפני החמור ומפני הקרון ובלבד שלא יפסיק את תפלתו. עכ"ל.

רבינו יונה (ברכות דף כג א ד"ה לא קשיא) הביא את הירוש', וביאר, דכיון שיכול להתנצל בשהתרחק ממנו בצד אחר, אין לו לפסוק ולדבר. ומה שאמרו גבי מלכי עכו"ם פוסק, משום דהתם כיון שיש לו להשיב שלום, א"א בלא דיבור וכו'. עכ"ל. הרי שעדיף ללכת ולא להפסיק בדיבור. והיינו כיון שעומד לפני המלך ומתפלל, א"כ עוסק בדיבור, וכשאומר דברים אחרים, זה זלזול בתפילה. משא"כ כשעובר ממקומו, מלא כל הארץ כבודו. אמנם לכתחילה צריך להיות קבוע במקום אחד משום חשיבות התפילה, אבל ביש צורך בכך, יכול לצאת ממקומו ובלבד שלא יפסיק בדיבור. ועוד כתב רבינו יונה (ברכות דף כא א), ואפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. ואע"פ שאין לו להפסיק ולדבר, אפ"ה יכול ללכת כדי שישליכנו מעליו, שלא מצינו הליכה שנקראת הפסקה בשום מקום וכו'. עכ"ל. הרי להדיא שהילוך אינו מהווה הפסק, ומשמע שאפילו אם אין בזה חשש פיקוק"א.

אבל ברמב"ם (דלעיל) מבואר שרק כשיש חשש נפשות (נחשים ועקרים שממיתים) מותר להפסיק בהילוך. א"כ חולק על ר' יונה וסובר שהילוך מהווה הפסק, ולכן מותר רק בחשש סכנה. וכן העיר במד"פ על הירוש' (ברכות פ"ה ה"א).

והנה, פסק השו"ע (או"ח סי' קד סע' ג), ואפילו נחש כרוך על עקבו, לא יפסיק, (אבל יכול לילך למקום אחר כדי שיפול הנחש מרגלו) (הר"י ר"פ אין עומדין) וכו'. עכ"ל. וז' המג"א (שם ס"ק ג), אבל יכול לילך. דלא מצינו הליכה שנקרא הפסקה בשום מקום (שם). ומ"מ שלא לצורך אסור וכו'. עכ"ל. וכיו"ב כתב המשנ"ב (שם סק"י). הרי שפסקו כר' יונה דהליכה אינה הפסק.

וצ"ב, דהשו"ע (או"ח סי' ח סע' ג) פסק, הלוש טלית קטן ומברך עליו, וכשהולך לביה"כ"נ מתעטף בטלית גדול, צריך לברך עליו, דהליכה מביתו לביה"כ"נ חשיבא הפסק. עכ"ל. והעיר הפר"ח (או"ח סי' קד ס"ג) שפסק זה אינו כמש"כ המג"א ע"פ ר' יונה.

ואמנם המשנ"ב שם (סי' ח' סק"ג) הביא שהאחרונים (ענ"ת) ט"ז

המשך בעמ' 4

ונשאתי לכל המקום בעבורם

הג"ר דוד ורטהיימר זצ"ל

כתב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג) כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זכויות ועוונות, מי שזכויותיו יתירות על עוונותיו צדיק, ומי שעוונותיו יתירות על זכויותיו רשע, מחצה למחצה בינו, וכן המדינה אם היו זכויות כל יושביה מרובות על עוונותיהן הרי זו צדקה, ואם היו עוונותיהם מרובין הרי זו רשעה, וכן כל העולם כולו. אדם שעוונותיו מרובין על זכויותיו מיד הוא מת ברשעו שנאמר על רוב עונו, וכן מדינה שעוונותיה מרובין מיד היא אובדת שנאמר זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. עכ"ל.

ויש להקשות ע"ד הרמב"ם הלא ממקום שבאת יש להוכיח להיפך, שהביא הרמב"ם ראייה שמדינה אובדת לפי רוב עוונותיה מסדום ועמורה, ואדרבה משם מוכח שלא מתחשבים ברוב ומיעוט שהרי אברהם אבינו ביקש אולי יש' צדיקים בתוך העיר, והקב"ה אכן הסכים שאם ימצא בסדום י' צדיקים ונשאתי לכל המקום בעבורם וא"כ חזינו דלא תליא ברוב עוונות.

והיה אפשר לתרץ דבאמת לפי מידת הדין היו נוהגים לפי רוב עוונות אך מה שנא' ונשאתי וגו' בעבורם, היינו מצד מידת הרחמים ע"י תפילתו של אברהם אבינו, וקצת ראייה לזה ממש"כ 'ונשאתי' וכעין נושא עוון שהוא ענין מאריך אף עד שיחזור בתשובה. אך יותר נראה בזה באופן אחר [וע' להלן שגם בדברי הגמ' בסנהדרין מוכח שלא כדרך זו].

דהנה בהמשך דברי הרמב"ם הוסיף לבאר בזה וז"ל ושקול זה אינו לפי מנין הזכויות והעוונות אלא לפי גודלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עוונות שנאמר יען נמצא בו דבר טוב, ויש עון שהוא כנגד כמה זכויות שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העוונות. עכ"ל.

וא"כ י"ל דזהו הפשט שע"י י' צדיקים נעשה רוב זכויות לפי משקלו של הקב"ה היודע משקל כל זכות ועוון ולכן ונשאתי לכל המקום בעבורם.

שוב ראיתי כע"ז בס' הנפלא ברכת מרדכי להגר"מ אזרחי (שליט"א) [זצ"ל] אך הוסיף לחדד שם דחזינו מהו כחם של רבנן צדיקים, שאפי' בעיר שהוא סמל הרשעות עד הפיכתה באופן שלא היה מעולם, מ"מ אם היו שם י' צדיקים היה נחשב רוב זכויות למרות כמויות ואיכויות העוונות שהיו שם. נמצינו לומדים מהו כח השפעתו של צדיק במקום.

ובאמת מצינו בסנהדרין (צ"ט ב') שביארה הגמ' מהו אפיקורס עיי"ש כמה דעות וא"ר יוסף כגון הני שאומרים מאי אהני לן רבנן לדידהו קרו לדידהו שנו, ומבואר שם בגמ' שהאומר כן לא רק אפיקורס נקרא אלא אף מגלה פנים בתורה שלא כהלכה שנאמר ונשאתי לכל המקום בעבורם.

ומבואר שא"א לומר כדרך הא' הנ"ל שמה שנשאתי לכל המקום בעבורם אין זו אלא מידת רחמים, דא"כ א"א היה לקרוא למי שאומר מאי אהנו לן רבנן אפיקורס ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אלא באמת ה"ז הגנה מוחלטת דעל ידי רבנן נהפך המצב לרוב זכויות.

ויעוין בספר לב אליהו בפרשה שכתב דהמבואר כאן שלהיות אפיקורס אין צריך להיות חילוני וגם רוח, אלא יתכן 'אפרומע אפיקורס' שמתפלל ולומד ומקיים מצוות ומעש"ט, שהרי מבואר בגמ' שלא מדובר באנשים הכופרים בתורה, אלא מודים הם בגדלותה רק שחושבים שאינם תורמים כלום לזולתם

וידוע המעשה בח"ח שבנה ב"ח יהודי ע"י נדיבי עם, ובכנס שערכו לכבוד הנדיבים כיבדו כל עשיר ואמרו כמה מיטות תרם, ובאמצע הכנס נכנס בן ישיבה א' לכנס וכשהבחין בו הח"ח קם ממקומו וכיבדו באופן מופלא יותר מכל העשירים, וא' העשירים שאל בתרעומת כמה מיטות הוא תרם

1 נאמר בליל שבת וירא תשע"א בישיבת אהל משה

המשך בעמ' 4

המקום אשר עמד שם

הרב ישראל מנחם וינגרטן

א. 'א' בברכות (כו): 'אברהם תקן תפלת שחרית שנאמר וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה'. וד"ק היטב שתפילת אברהם מאתמול על סדום בחיפושי עשרה בה היא שהיתה שורש לכל המושג של 'תפילת שחרית' שתיקנה למחר, עובר להפיכת סדום. ונפלא למתבונן בזה.

ב. והנה 'מידת סדום' טעונה הבהרה מה היא ומה רשעותה. דבמשנה באבות י"א שהיא מידת 'שלי שלי' - שלך שלך. ותמוה מה הריעותא בגישה זו שנשמעת היותר הגיונית בחיי העוה"ז כי הרי הן הקמצנות והן הפזרנות מונעות את החיים המשותפים בעולמנו.

ג. ויבאר, דהנה בסדום אמרו 'שלי שלי שלך שלך' ולא אמרו 'שלנו שלנו' וגם לא אמרו 'שלי שלי' וזהו. ולא זו בלבד אלא שהעמידו מערכת משפט של שופטים ושופטים להכות על הזולת שיהא 'שלך שלך'. ויתבאר שזהו עוצם רשעותם עד כדי עונש ההפיכה. זאת מפני שבעולמנו הבני מ'דצח' מ'אין הטבע של חיות וקיום ה'דומם' כגדרי האדם - מדבר, בזאת שה'דומם' טבעו לשכון בין הרבה דוממים כמוות ולא לפתח [כמעט] חיים מביניהם, לא כן ה'ח' ובעיקר האדם שעצם השהות המשותפת משפיעה זה על זה וממילא מכריחה ומחייבת תפקוד הדדי.

ד. ואם 'מידת סדום' לתיקון העולם נתכונה, לכאורה היה לה להתנהל כסדר רק בבחינת 'שלי שלי' וכמאמרם 'שלך קודם לשל כל אדם', וא"כ למה הוסיפו את 'שלך שלך'. ויבאר שמכיון שבאמת אין קיום לניהוג כזה מפני ש'כל המקיים בעצמו כך סופו בא לידך כך' [ב"מ לג.], לפיכך הכריחו את 'שלך שלך' ומנעו בכח את זולתם להטיב, ובזאת עיקרו מהשורש את זכותם בעולם שהוא 'חסד יבנה' ומושתת על שיתוף ועזרה הדדית.

ה. הן אמת כשאדם נוהג ב'שלי שלי', ועוזר לזולתו רק מתוך חישוב אנוכי של 'שמור לי ואשמור לך', גם הוא אינו 'צדיק' אבל אולי נכלל ב'מידה בינונית' דסוף סוף הרי עזר, ואינו מחריב עולמו. ואך סכנה גדולה בו שמא ייגרר לרוקן את עזרתו עד שבפנימיותה לא תהא הוגנת כלל אלא 'לצאת ידי חובה' ב'שמור לי ואשמור לך'. וכמובן שמי שעושה כן הריהו 'סדומי' אע"פ שלמעשה עזר [וממילא לפעמים הדבר תלוי כמעט רק בנטיית לבו].

ו. הדבר היותר מבטא תכונה זו של ריבוי דברים זה לצד זה מבלי שום חיות ומבלי לתת ולקבל זה מזה הוא ה'מלח', שנותר בתכונתו אפילו כשנעלם במים למשל, שבהתנדף המים נותר המלח ללא חיות ומעכב התפתחות חיות בתוכו עד שיש קוראים לים המלח 'ים המוות'. ובעצם המלח הוא יסוד 'ממית ומחיה' בכל הבריאה, כידיעו שאין דבר בבריאה שאין בו מלח, גוף האדם אינו חי בלי מלח וכמיהו כל החי. ומאידך ריבוי המלח בגוף החי גם הוא מונע ומפסיק החיים. ועוד תכונה יש במלח, שכשמליחים עמו אזי אחר שממית את החלק החי הוא מאריך את ימי הדבר ללא גבול.

ז. ומעתה יתבאר דאשת לוט ניצבה בין המידה הבינונית של 'שמור לי ואשמור לך' שיש בה מקיום העולם כנ"ל לבין 'מידת סדום' המונעת אחרים מלהטיב, וכשסעדה אורחיה ואך לא נתנה המלח העמידה בספק את כל מהותה, כי כבר נזקפה על קצה וקוטב הגבול הזה אם מופקעת מ'הטבה' אם לאו, וברגע ש'הביטה' לאחריה לסדום [ו'הבטה' היא חיבור אל הניבט כמש"כ בנחל"ד ב"מ ב.]. התגלתה בקלונה ונעשתה 'מלח', כסדום שנהפכה בגפרית ומלח, כמידתם שהתנהגו כמלח. אמנם בשונה מסדום שנהיתה 'מלח' סתמא, אשת לוט נעשתה 'נציב' מלח, ובהדגשה שהוא 'עומד עד היום' [המזרחי]. ובברכות [נד.] אמרין שהרואה את אשתו של לוט צריך שיתן הודאה ושבח ל'פני המקום'. ויבאר בזה שנתגלה באשת לוט אחי אברהם ואם אותה הריבה שמסרה נפשה בעבור עזרה לעני, ו'שותא דינוקא דאבוא ודאימיה' שביסודה יש מן המידה הטובה והורישתה לבנותיה, ואכן היא מבטאת את התכונה הנוספת שיש במלח שהיא הארכת ימי הדבר הנמלח ללא גבול. ולהנ"ל יש לומר שמה שנשאר לדורות זהו חלק ההטבה שעשתה עכ"פ.

ט. והנה בטורות שבמקדש היה גם 'מלח סדומית', ובאם יקשה מה ל'סדום' ולקטורת, הנה כתב הרמ"א בס' זורת העולה [ב.], ש'מלח סדומית נגד שבת המלוכה שנכרת בברית מלח עולם להיות לדוד ולזרעו. וא"י בדמ"ר (בראשית מא.ד.) 'מצאתי דוד עבדי, היכן מצאתי, בסדום'. ומבואר עפ"י הנ"ל שזכרון דוד זרעו משיח צדקנו שיקבץ הנדחים, הוא ה'מצאיה' מסדום, המגלה חיי נצח אפילו אחר סילוק החיים.

י. ובהיות שטעות סדום היא בשימוש להיפך של כח הציבור, שבמקום להועיל זל"ז השחיתו זא"ז, תחילה ביקש אברהם למצוא בהם כח של עשרה צדיקים כנגדו ולהצילם, ולכשנכזה תוחלתו 'עמד' ותיקן תפילה שבה טמון כח הציבור בהעשותה במנין, ודייקא תיקנה בשם 'עמידה' ולהלן.

יא. דהנה יל"ע למה נקרא שם התפילה 'עמידה'. וכן התפלה בקדושת לוי בשלח עה"פ 'הנה עומד לפניך שם על הצור' איך שייך אצל הקב"ה לומר 'עומד שם' הלא מלא כל הארץ כבודו, והסביר דבאמת על האדם מוטל לשאוף לצעוד עוד ועוד במעשיהם הטובים ולהתקדם אל עבר בוראם ולזה נקראים הצדיקים 'מהלכים'. והסתייג דלא יצויר כלל עמידה זולת בתפלה, דהוא הדביקות. דכשאדם הולך דרך כל העולמות על השירות ותשבחות שאומר פסוקי דזמרה אז בכל פעם משיג יותר שכל דרך המדות, אבל עדיין לא הגיע אל המלך בעצמו להיות דבוק אצלו ממש בלי שום הפסק ומסך אפילו של קדושה זולת אורות אין סוף הפשוט. ולכן נקראת תפילת שמו"ע עולם אצילות, שהוא מלשון אצל, שאדם עומד אצלו יתברך ממש. עכ"ד בקוצר. ולהנ"ל מבואר שהעמיד אברהם אל מול קלקול חלקלקות תנופת וחרפת הירידה של סדום את נקודת ה'עמידה' שכשהאדם נתפס בה כראוי אינה מאפשרת לו ליפול לשאול תחתית אלא מדבקתו בשכינה.

מהות העמידה בתפילת השחר

הרב נפתלי דודון

א. (ברכות כו.ב): 'אברהם תקן תפלת שחרית - שנאמר וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה...'. ומבואר שם, שתפילת אברהם - נקראת עמידה. **תפילת יצחק** - שיחה, **תפילת יעקב** - פגיעה. והקשו, למה במיוחד תפילת שחרית דאברהם נקראת 'עמידה', והרי כל התפילות בעמידה.

ב. וי"ל, דהנה מבואר (מגילה כא.א): שקריאת התורה בעמידה. "דאמר קרא ואתה פה **עמד עמדי**... כביכול **אף הקב"ה בעמידה**". מבואר, שבקריאת התורה - צריך להדמות לקוב"ה, שהוא בעמידה כביכול.

ג. והנה ענין **עמידה בתפילה** הוזכר בזוהר בכמה מקומות (תרומה קלט.ב; תצוה קפג.א; ויקהל ר.ב; אמור צ.ב. ורמ"ק), ושם מבואר שהכלל הוא: שכל המצוות שהם בעמידה - טעם אחד להם: שהם כנגד עולם הזכר [קוב"ה] - "זכור שעומד בכוחו". וכל המצוות שהם בישיבה - הם כנגד עולם הנקבה [השכינה] - "כנקבה שדרכה לשבת".

ד. ומש"א בזוהר (תצוה קפג.א) **שהשכינה בבחינת 'יושבת' כנקבה שדרכה לשבת מבואר ב'זהרי חמה' תרומה קלג.א**). שכאשר עוברים עבירות ח"ו - **הפגם מגיע לעולם הנקבה-שכינה, ומתיש כוחה, כמ"ש 'צור ילדך תשי' (דברים לבי.ח; זוהר בא לב.ב; דרך עץ חיים להרמח"ל)**.

ומאידך, **בעולם הזכר-קוב"ה - אין פגם מגיע אליו, וכמש"כ (דברים לבה) 'שָׁחַת לוֹ לֹא בָּנִי מוֹמָם'** [מומם של בניו היה ולא מומו. (רש"י)], וכתוב (איוב לה.ו) **'אִם חָטָאתָ מֵהַ תִּפְעַל בּוֹ וְרַבּוֹ פִּשְׁעֶיךָ מֵהַ תַּעֲשֶׂה לוֹ'**. וכתוב **'לֹא יִגְרַע רָע'** (תהלים ה.ה; זוהר פנחס רכה.א). - "ולכך הוא בעמידה, לרמוז על הכח העליון העומד בתוקפו בלי תשות כלל".

ה. ולפי"ז י"ל, שהילפותא ד'**עומד עמדי**' שנאמרה לענין **קריאת התורה** - מלמדת [עכ"פ בתור אסמכתא] על כל המצוות שהם כנגד עולם הזכר, ובכללם **תפילה**: שבכל מקום שיש מצב של '**עמדי**' - שהנשמה עולה לעולם עליון שבו היא נמצאת **עם קוב"ה** - יש מצות '**עמד**'.

ו. ומעתה תתיישב הקושיא שפתחנו בה: דהנה דרגת אברהם, שהיא חסד - נחשבת **זכר** - לעומת דרגת יצחק ויעקב, שיש בהם דין, ונחשבים **נקבה** לעומתו. וממילא מבואר למה דווקא כלפי תפילת אברהם נאמר הלשון **עמידה**. דמכיון שהוא יותר **'זכר'** - חיוב העמידה בו גדול יותר. ונפק"מ בזקן וחולה שאין לו כח לעמוד אלא בתפילה אחת ביום, **שיבחר את תפילת שחרית**.

ז. עד כאן נתבאר שהטעם **לעמידה בתפילה** - הוא בכדי **להידמות להקב"ה**. מאידך בזוהר תרומה (קלב-קלג. ובהרי חמה) מבואר לגבי **עמידה בקדושה בחזרת הש"ץ** - שהוא בכדי **להידמות למלאכים הנקראים 'עומדים'**. וגם שם הזוהר כולל בחדא מחתא את כל המצוות שהם בעמידה. וא"כ מ'עמידה בקדושה' נשמע **'לעמידה בתפילה'** - שהוא מצד **להידמות למלאכים**. וא"כ יש שני טעמים לעמידה בתפילה: **להידמות להקב"ה, ולמלאכים**.

עמידה בתפילה - כבוד ואהבה

ח. והנה נתבאר בזוהר תצוה (קפג.א) שיש שני טעמים לעמידה במצוות שהם כנגד עולם הזכר. טעם אחד: **'משום שֶׁבְּשֵׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן'**. וביאר הרמ"ק: כמו שעומדים לפני תלמיד חכם וספר תורה - כדי לכבדם. וכן בזוהר ויקהל (ה.ב), ו'אָנּוּ מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן צְרִיכִים לַעֲמֹד עַל מְקוֹמוֹ בְּרַעְיָה'...". וביאר הרמ"ק "כמי שעומד בפני תלמיד חכם".

והטעם השני: בכדי **להתדמות להקב"ה** שהוא כביכול '**עומד**'.

ט. וביאור הצורך **להתדמות להקב"ה**, וכן הצורך **להתדמות למלאכים** - הוא משום שהדמיון מביא **לאהבה**. וכמש"א (זוהר שפטים קיב.א): **'מִי שֶׁמּוֹצֵא חֵבֶר כְּמוֹתוֹ שְׁעוֹשֶׂה כְּמַעֲשֵׂי בְּעוֹלָם [והוא דומה לו] - אוֹהֵב אוֹתוֹ וְנִדְבֵק עִמּוֹ וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ טוֹב'**. וכתב רמ"ד וואלי (ויקרא כה.כז): **'...תשמרו את קדושתכם, ותזכו להדבק עמי שאני קדוש - כי אין אהבה ואין דבקות אלא בדומים, וז"ש והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה'...'** בכל מקום אשר תהיו **תתנהגו עצמכם כמנהג המקום ההוא, ואז תהיו אהובים להם**. אמר רבי תנחום בר חניאל, לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם... [=כדי להתדמות למלאכים] (בראשית רבה מח.ד; זוהר תולדות קמ.ד). וכן הוא לאידך גיסא, **שכביכול הקב"ה משנה מנהגו, לקבל קרבות גשמיים - כדי להיות דומה לבני האדם - בכדי להרבות האהבה** (זוהר פנחס רמא.ב).

י. ונראה ששני הטעמים מבוארים בשני הפסוקים המלמדים על מצות העמידה: (א) הפסוק המלמד על '**עמידה בתפילה**' - **'וַיִּשְׁכֶּם אֲבֹרָהּ בְּבֹקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פָּנָי ה'** (בראשית יט.כז). וכן הפסוק **'וַאֲבֹרָהּ עוֹדְנָה עָמַד לִפְנֵי ה'** (בראשית יח.כב). - "ואברהם עד כען משמש בצלו קדם ה'" (תרגום אונקלוס). - נקט לשון הכניעה, שהוא עומד **לפני ה'**. ובזה הטעם מצד '**עמידה לכבוד המלך**' (ב) הפסוק המלמד על '**עמידה בקריאת התורה**' - **'וַאֲתָה פֹה עָמַד עִמָּדִי'** (דברים הכח). - נקט לשון **השתנות והתדמות** כביכול. וכאן הוא מצד הטעם **להתדמות להקב"ה כדי להרבות האהבה**.

והדברים מתאימים בכל מקום לפי ענייניו: דתפילה היא בחינת '**עבדות להקב"ה**' - ביחס לתורה שהעוסק בתורה [בעיקר בסודות התורה] נקרא **'בן להקב"ה'** (זוהר בהר קיא-קיב). ולכן **בתפילה** - הכתוב הדגיש את ענין ההכניעה והיראה. ו**בתורה** - הדגיש את ענין ההתדמות והאהבה. ומ"מ כוונת הכתובים ליתן את של זה בזה. וכנ"ל.

אין עמידה אלא תפילה

אי' בגמ' ברכות (כו:) אברהם תיקן תפלת שחרית שנאמר (וירא יט, כז) "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" ואין עמידה אלא תפילה שנאמר (תהלים קו) ויעמד פינחס ויפלל. ועי' בפ' הריקאנטי עה"פ אשר עמד שם דמכאן אחז"ל שאברהם אבינו תיקן תפילת שחרית, שאין עמידה אלא תפילה, וכן האמת כי בה היא העמידה.

ועי' בפ' הר"י אברבנאל שפי' הפס' וישכם אברהם בבקר אל המקום, דענינו ששב בבקר כשהקיץ משנתו אל מזרגתו ודבקוהו בהתבודדות אל המקום אשר עמד שם את פני ה' בהיותו באותה דבקוהו והתבודדות, [ולשון המקום רומז למדרגה].

עוד אי' בברכות (ו:) כל הקובע מקום לתפילתו אלהי אברהם בעזרו וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו. ואברהם אבינו מנ"ל דקבע מקום דכתיב "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" ואין עמידה אלא תפילה. ולעיל בפס' (יח, כב) "ויפנו משם האנשים וילכו סדמה ואברהם עודנו עומד לפני ה'" תרגם אונקלוס ואברהם עד כען משמש בצלו קדם ה'. וכע"ז בתיב"ע.

תפילה מעומד

כ' הרמב"ם בהל' תפילה (רפ"ה), ח' דברים צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותן, ואם היה דחוק או נאנס או שעבר ולא עשה אותן אין מעכבין, ואלו הן, עמידה, ונוכח המקדש, ותקון הגוף, ותקון המلبושים, ותקון המקום, והשוית הקול, והכריעה, והשתחויה. **עמידה כיצד אין מתפלל אלא מעומד** וכו'. ושי' התוס' (ברכות ל.) דהעמידה בתפילה לעיכובא. (ועי' בשו"ע סי' צד.)

וכ' הטור בהל' תפילה (סי' צח) שהתפילה היא במקום הקרבן ולכן צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה, **ומעומד דומיא דעבודה** דכתיב לעמוד לשרת. ועי' ב"ח שאין כוונת הטור שדין מעומד הוא כדי שיהא דומיא דעבודה, דהרי בלא"ה צריך עמידה דכתיב באברהם, אלא הענין שיכוין האדם בתפלתו בכל הלכותיה שיהא דוגמת הקרבן כדי להעלות התפילה למקום שהקרבן עולה.

ועי' בטור סי' קלא שצורות התפילה הן בכל ענין שיוכל אדם להתפלל בישיבה ובעמידה ובנפילת אפים, כאשר עשה משה רבינו דכתיב ואשב בהר וכתוב ואנכי עומדי בהר וגו' ואתנפל לפני ה'.

כ' השו"ע (צד ס"ח) יש ליזהר שלא לסמוך עצמו לעמוד או לחבירו, בשעת תפילה. וכ' המג"א הטעם פ' הרב"ד דלא חשיב עמידה כשסומך עצמו, ובהג"מ מפ"ר הטעם דצריך לעמוד באימה.

וכ' בס' חסידים (סי' יח) על אותן היושבים בבית התפילה ומראין עצמן כעפים ואינן יכולין לעמוד עליהן הכתוב אומר (ישעי' מג) ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל כל יומא לא לאי ובעידן צלותיה לאי.

עי' תפא"י ברכות רפ"ה (בועז) שנקט התנא "אין עומדין להתפלל" משום שצריך להתפלל בעמידה. והענין הוא משום שהשכל תמיד מתנונע ומשוטט, וכאשר הוא קבוע במחשבה אחת שאינו יכול להשתחרר ממנה ח"ו הוא חולי רע, אולם הלא אדרבה נחלש באם הוא משוטט בהרגשתו וחפצו ותאוותו אנה ואנה ואין לו מדות קבועות. והתפילה באה ליתן לו עמידה וקביעות מקום וקיבוץ הרגשותיו לנקודה אחת, להכי נקראת תפילה עמידה.

רגל ישרה

בגמ' ברכות (י:) אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבא"י המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנאמר ורגליהם רגל ישרה, [נראין כרגל אחד - רש"י]. וביאר רבינו יונה (ה.) כלומר צריך שיחבר אותם זא"ז בכיון **כאלו אינם אלא אחת**, מלשון רגל קא דייק דמשמע שיהו סמוכים זה לזה כמו אחד. והרוקח (סי' שכב) פ' ורגליהם ב' רגל א' ואחר ישרה, מיישר רגליו יחדיו. **ישר"ה שיר"ה תפילה**.

ובין ח' הדברים שמנה הרמב"ם (שם) בצורת התפילה, הוא "תיקון הגוף", וביאר דבריו (ה"ד) תקון הגוף כיצד כשהוא עומד בתפילה צריך לכוין את רגליו זו בצד זו ונותן עיניו למטה כאילו הוא מביט לארץ, ויהיה לבו פנוי למעלה כאילו הוא עומד בשמים ומניח ידיו על לבו כפותין הימנית על השמאלית ועומד כעבד לפני רבו באימה ביראה ופחד. [ומשמע קצת שדין השוואת הרגליים הוא משום **יראה**, אך השו"ע חילק הדינים וכ' השוואת הרגליים בס"א, ובס"ג כ' מניח ידיו על לבו כעבד לפני רבו ביראה ופחד].

והטור סלי' צח מנה בין תנאי התפילה שהיא קרבה, **"השוואת הרגלים ככהנים** בשעת העבודה". ובס"י צה כ' כיוון רגליו זה אצל זה דכתיב ורגליהם רגל ישרה ומתרגמין ורגליהן רגל כוונין.

והביא מהירוש' (ברכות פ"א ה"א) זה שעומד בתפילה צריך להשוות רגליו ר' לוי ור' סימון, חד אמר **כמלאכי השרת** דכתיב ורגליהם רגל ישרה, וחד אמר **ככהנים** דכתיב לא תעלה במעלות שהיו הכהנים הולכין עקב בצד גודל כאילו רגליהם שוין זה אצל זה.

והשו"ע א"ר רק את הטעם הראשון, להדמות למלאכים, עי' בב"י טעמו. וביאור הענין כ' במ"ב בשם הב"י שכיון שמדבר עם השכינה צריך **לסלק כל מחשבות הגוף** מלבו ולדמות כאלו הוא מלאך. אך בכס"מ (פ"ה ה"ד) כ' דכיון שהאדם עומד לפני קונו צריך שיכוין רגליו ויסמכם בענין שידימו אחת כמו מלאכי השרת.

ג' פסיעות לפני שמו"ע

כתב הרוקח בהל' תפילה (סי' שכב) כשיחפוץ להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות שכתוב **ג' הגשות לתפילה**, **"ויגש אברהם"**, **"ויגש יהודה"**, **"ויגש אליהו"**. [ובתיב"ע עה"פ (יח, כג) "ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע" תרגם, וצלי אברהם ואמר. ועי' רש"י]. והובא במט"מ סי' קטז.

ועי' הרוקח כ' הרמ"א בשו"ע סי' צה ס"א, י"א כשעומד להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות, דרך קרוב והגשה לדבר שצריך לעשות.

ועי' מ"ב בשם הא"ר שא"צ לחזור לאחוריו כדי לילך לפניו, אבל המגן גבורים כ' שמנהג העולם לילך לאחוריו.

והכה"ח (צה, ז) כתב שבדוקא צריך ללכת אחורהשוב ג' פסיעות קדימה, שע"ז מורה הכנעה לפני השי"ת שהוא מפחד לגשת לפניו להתפלל, ולכן נרתע לאחוריו ואח"כ חוזר להתפלל להראות כי אינו ראוי להתפלל לפניו ית' אלא ממידת החסד שהוא נתן לנו רשות להתפלל לפניו, ומבלעדי זאת לא היינו יכולים לגשת להתפלל לפני השי"ת שהוא אש אוכלת ואנחנו עפר ואפר, ובזה יתלבש פחד ורעדה וידע לפני מי העמידה...

ובטעם ג' פסיעות כ' שם הכה"ח בשם ס' חוט השני שהוא זכר לג' מילין שנתרחקו מהר סיני בשעת מתן תורה, וכן צריך ג"כ לחזור לפניו זכר לאותן ג' מילין שחזרו ישראל ונתקרב.

עמידה או נענוע

כ' השל"ה (מס' תמיד נר מצוה טז) העמידה בלי התנועעות כלל, עוזר על הכוונה. ומה שאמר (תהלים לה) 'כל עצמותי תאמרנה' וגו', היינו בשירות ותשבחות, וברכות ק"ש ות"ת, אבל לא בתפילה. ואם יש מי שאמר כן גם בתפילה, נראה לי שאין לחוש לדבריו, כי הנסיון מוכיח שהעמידה בלי נענוע בתפילה גורם לכוון הלב. וראה בעיניך, הישאל אדם שאלות ממלך בשר ודם וגופו מתנונע כנוע עצי יער מפני רוח.

וכ"כ בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' קיג) שאסור לנענע גופו בתפילה, ולא נאמר "כל עצמותי תאמרנה" אלא בשבחו של מקום דכתיב 'ה' מי כמוך', אבל בתפילה למדנו בה כמה הלכתא גברתא מקראי דחנה וזו לדידן אחת מהן, דכתיב 'רק שפתיה נעות' רק מעוטה הוא, ואי לאסור השמעת הקול הרי בפירוש נאמר וקולה לא ישמע הא אינו ממעט אלא תנועת הגוף וכו'. אמנם כ' שמנהג ותיקין לנוע מעט בחותמי הברכות בלבד מעין מה שמתנועעים בקדושה.

אך דעת הס"ח (נז) שצריך לנענע כל גופו בשעת התפילה דכתיב כל עצמותי תאמרנה, וכ"כ בשבלי הלקט (זי). וכן במנהגי מהרי"ל (הל' תפילה ב) כ' היה מנענע גופו מאחוריו ולפניו. וכך הכריע המ"ב (סי' צה סק"ז) עפ"י הפר"ח ומג"ג, שיש להתנונע בשעת תפילה משום כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך.

ועי' פנ"י על הגמ' בברכות (כח:) ששמו"ע נתקן כנגד י"ח חוליות שבשדרה, וכ' דהמצוות כנגד רמ"ח אברים אמנם עיקר עשיות המצות מצויה באברי הפנים והידיים והרגלים משא"כ בשאר הגוף שלא ניכר בהם שום עשיית מצוה, לכן הוצרכו לתקן כנגדם י"ח ברכות כדי שיהיה אדם נזכר בכל עת התפילה להתפלל בכל כחו ולהתנונע כדי לקיים המקרא שכתוב כל עצמותי תאמרנה

עמידה כאמירת קרבנות

כ' המג"א ר"ס מח **"פר' הקרבנות יאמר בעמידה דוגמת הקרבנות שהיו בעמידה"**. וד' הבכור שור [הובא בשע"ת] שא"צ לעמוד משום דאינו הכהן המקריב אלא הבעלים. ועפ"י הכריע בערוה"ש **דכהן האומר קרבנות צריך לעמוד** דיש לחשוב אילו היה בזמן המקדש ה' בעצמו המקריב והמקטיר, אבל לוי וישראל א"צ לעמוד.

גם בא"ר (א,י) השיג על המג"א דיש לגמגם וכי הוא ממש בכל דינים כמקריב קרבן עי"ש, ועי' בשע"ת (מחא, שהאריך. [ובמשנ"ב הביא המג"א ושיש אחרונים שחולקין, והביא מהמפמ"ג דמ"מ בפרשת התמיד ראוי לעמוד שקורין בצבור בקול רם].

ועי' תנחומא צו (יד) "כאלו הם **עומדים** ומקריבים לפני קרבנות". [ושם מוכח דאינו דוקא למחוייב קרבן]. אמנם הישוע"י (סי' א סק"ט) כ' דענין אמירת הפרשה שיחשוב הדברים בלבו שמחוייב להביא הקרבן ולמסרו ליד הכהן שהכהן יעשה בזה כתורה, וא"כ מאי ענין ישיבה או עמידה, כיון שאינו בא במקום הקרבת הקרבן, רק במקום הבאתו לכהן, שהכהן יקריבו לה' כמשפט הקרבן נפש תחת נפש.

ועי' בסידור הריעב"ץ (סדר הקרבנות) ובמזמור וקציעה (מח) דמה שמעשה הקרבנות נאמר בעמידה, לא משום דבעינן דומיא דקרבן ממש, שאינה אלא זכר בעלמא, ולכן במנחה אין מקפידים ואומרים בישיבה, אלא הטעם ע"פ סוד.

הרב שלמה גרנר

כתב הרמ"א בסעיף הראשון בשולחן ערוך, שו"ת ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים. ובאגרת הרמב"ן כתב "בכל דברך ומעשיך ומחשבותיך ובכל עת חשוב בלבך כאילו אתה עומד לפני הקב"ה ושכינתו עליך". וכתב בביאור הגר"א (שו"ע שם) וזה כל מעלת הצדיקים. דהיינו שהם בכל שעה במעלה ובדרגה הזאת.

ונראה הטעם שקשה לשאר אנשים לחשוב על זה, הוא מפני החטא, וכפי שנאמר באדם הראשון, ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים, כי כאשר האדם חוטא הוא נהיה במצב של ויתחבא מפני הקב"ה, כי הוא מרגיש מרוחק מה' וקרוב לענייני העולם הזה. לפני החטא היה האדם הראשון קרוב לשם, ואחרי החטא מציאות נפש האדם היא במצב של ריחוק והוא בבחינת ויתחבא, וכמו שהוא בכללות האנושות בחטא אדם הראשון, כן הוא גם כל אחד וחשבונו, ונמצא שיש תיקון גדול ותיקון לחטא, בעבודה של שו"ת ה' לנגדי תמיד.

והעצה לזה, הוא אחרי שמכין כך בברכה ראשונה של שמו"ע, ופסוק ראשון של ק"ש שהוא חיוב ולעיכובא, יש לאדם להרגיל עצמו קמעא קמעא גם בשאר התפילה, וגם בעת הלימוד ידע שהוא לומד לפני ה', ויחשוב שהוא לומד תורת ד' שנמסר לנו מדור דור עד משה רבינו מפי הגבורה, עד שיהיה צדיק גמור, שכל ימיו במחשבה הזו. ובענין העמידה הזו שנדרש מהאדם לעמוד לפני הקב"ה, במיוחד בעת התפילה, מלבד הדבר הפשוט שירגיש שעומד לפני המלך.

ויש בזה עוד ב' נקודות עמוקות. כמו שכתב הרשב"א בביאורי ההגדות (ברכות י"ב) שני טעמים לכך שמיישרים את הרגלים בשעת תפילת שמונה עשרה. הא' להיות קשור ואסור שאינו יכול לעשות שום דבר בלא הבזרה. והוא סוד התפילה להרגיש שאין לו כלום בלא הקב"ה. והב' להיות כמו מלאך שעומד נכון לעשות רצון בורא. ודומה למיסדר' של אנשי הצבא, והוא צורה שהאדם מעמיד עצמו כעומד מוכן לשמוע בקול אדונו.

« המשך מעמ' 1:

תינוק המפריע בתפילת עמידה

הגר"א כתבו שהסיבה לברך שנית, אינה בגלל שההליכה הפסק, אלא משום שינוי מקום. עכ"ל. לפ"ז אין סתירה למג"א. דאין הכוונה שההליכה עצמה הוי הפסק, אלא בהליכה מביתו לביהכ"ל יש שינוי מקום שזה הפסק. אבל אכתי אין זו שיטת השו"ע שכתב להדיא "דהליכה מביתו לביהכ"ל חשיבא הפסק".

ונראה ליישב את שיטת השו"ע עם שיטת רבינו יונה, שגם למש"כ ר' יונה שההליכה אינה הפסק, יש לחלק בין הפסק בברכות (ט"ק ט"ג) לבין הפסק בתפלה. לגבי הפסק בברכות, הקובע הוא, האם יש היסח הדעת, כדי לדעת אם הברכה הראשונה על ט"ק חלה גם על הט"ג. לפ"ז יהיה חילוק בין הליכה מרובה להליכה מועטת, כמבואר במשנ"ב (סי' ח' סקל"ג). אבל "הפסק" של הליכה בתפלה, נחשב באופן שזה נוגד לחובה להיות באימה ובהכנעה. וע"ז כתב ר' יונה, שלא מצינו שהליכה נחשבת הפסק, כיון שהליכה אינה נחשבת כאילו פסק מלהיות לפני המלך, שמלא כל הארץ כבודו. אבל גם הוא מודה שבסתם אין לזוז ממקומו. כלומר, ר' יונה ביאר את המשנה בעומד בתפילה, וע"ז כתב שהילוך לא נחשב הפסק, ואילו השו"ע מיידי לגבי הברכות על ט"ק וט"ג, בהם הליכה הוי הפסק.

ופסק המשנ"ב (סי' קד ס"ק י, ד"ה ואפילו וכו' לא יפסיק), ר"ל ע"י דיבור, כגון לומר לאדם אחר שיסירנה, וכן כל הסעיף זה ושאר"ז שמזכיר הפסק, מיידי הכל ע"י דיבור, אבל ע"י הליכה מותר, שהליכה לא נקרא הפסק. ודוקא הכא וכו', אבל שלא לצורך מקרי הליכה ג"כ קצת הפסק, וכו'. עכ"ל. הרי שאם יש שתי ברירות, או להפסיק בדיבור או להפסיק בהילוך, יפסיק בהילוך למנוע ההפרעה בתפילת העמידה

פעמים מליכא דעיתקא

אל המקום אשר עמד שם

באברהם מצינו לשון עמידה [בתפילה] וישכח אברהם אל המקום אשר עמד שם. הענין ע"ד שמצינו לעולם יקדים אדם תפילה לצרה (סנהדרין מד:). הורו לנו רז"ל כי חיוב על כל איש מישראל להתפלל בהיות בשלוח והשקט שלא יגיע לו ח"ו מרעות המתרגשות לבוא ויהיה ה' מגן בעדו מכל מקרה ופגע רח"ל, ע"ד שנאמר ואני תפילתי לך ה' עת רצון, אני ממתינ עד שיבבור זמן הזעם, אבל שוקד אני בתפילתי עוד בהיותי רצוי אלי... שלא יאמר אדם אתפלל אתפלל בעת אשר צרה באה, רק היה שוקד להתפלל קודם... ועל זה האיר לנו ראש האבות אברהם כי השכים להתפלל עוד טרם התעורר הדין.

אמרי בינה (דרוש לפר' ויחי)

ואברהם שב למקומו

צ"ע דהרי לא הלך אברהם כלל למקום אחר ומה שייך לשון שב למקומו. והנה לעיל כתיב "ואברהם עודנו עומד לפני ה' ויגש אברהם ויאמר..." ומבואר ברש"י דעמד שם אברהם בתפילה, דצריך אדם לקבוע מקום לתפילתו וזהו מתנאי התפילה, כמבואר ברמב"ם הל' תפילה, וזהו ביאור הלשון ואברהם שב למקומו דאחרי שגמר להתפלל עזב את מקום תפילתו, דכיון דצריך מקום קבוע לתפילה נקרא מקום התפילה בשם מקום מיוחד ומסויים, ושייך הלשון שב למקומו דעזב את המקום תפילה ושב למקומו ודו"ק.

חידושי הגר"ז (סי' כג)

צדקתם עומדת לעד

"שזכות אבותם מסייעתם וצדקתם עומדת לעד", צדקתם היא השכינה הנקראת צדק מתפללת תדיר [על הציבור] וזהו 'עומדת לעד' אין עמידה אלא תפילה.

החיד"א, מראית עין (אבות פ"ב מ"ב)

נושאי הגליונות הבאים אי"ה

חיי שרה - ברכת הדיוט
תולדות - מנהג אבותיו
ויצא - קנאת סופרים

ד"ת [עד 700 מילים]
יתקבלו בצירוף שם מלא
בדוא"ל: a740700@gmail.com
באותו שבוע, עד יום שלישי בלילה

ונשאתי לכל המקום בעבורם

(אותו בן ישיבה)... ואמר לו הח"ח הוא תרם חמישים מיטות, והתפללו העשירים הרי כולם יחד לא הגיעו לחמישים מיטות, ואמר להם הח"ח שבזכות אותו בן תורה לא יצטרכו מיטות לבית חולים כי בתורתו מגן ומציל של יחלו.

וכך הוא המציאות שבמקום שיש לומדי תורה זה משפיע על כל המקום, והרב שך היה אומר שכדי להשפיע ולרומם את המקום שיקימו שם כולל קטן וכל המקום יתהפך על ידי זה, וכך הוה.

והנה אם נשאל בחור מי גדול ממי השוקד על תלמודו בביהמ"ד סדר א' וכו', או רופא מציל נפשות שכל נפש שמציל כאילו קיים עולם מלא. ופשוט הדבר שהבחור גדול ממנו וכו"ל במעשה דהח"ח שהרופא מרפא חולים והלומד גורם שלא יחלו, וביותר שגם משפיע שפע ישועות לחולים ונצרכים.

ומעשה שסיפר הגר"ס על עצמו שבגודל כשרונו שניכר בו מגיל קטן אמר לו אביו ידוע ידעתי שאם תלמד רפואה תצא גדול הרופאים בדור אך שלחתך ללמוד תורה כי לימוד התורה עדיף ומועיל יותר משאר אופנים.

ולכן כשם שמנהל מחלקה בבית חולים אינו מתבייש ואינו מסתיר את התג שעליו כתוב שהוא מנהל מחלקה, כך וק"ו שאין במה להתבייש ולהמונע מלילך עם בגדי רבנן ברחובה של עיר.

ויש להמחיש הדברים אם נצייר מה היה קורה בסדום אם היו שם עשרה צדיקים והקב"ה היה מציל את כל סדום בזכות אותם עשרה צדיקים לומדי תורה, ולמחרת בבוקר היו כל אנשי סדום הולכים למלאכתם ועסקיהם ואותם עשרה 'בטלנים' היו נשארים ללמוד תורה, ואנשי סדום כמובן היו מתרעמים עליהם שאתם הבטלנים שחיים על חשבוננו ולא עושים כלום ועוד כהנה טענות מוכרות... ובאמת אינם יודעים אנשי סדום שכל מה שניצלו מהפיכת סדום וכליונה הוא מחמת אותם עשרה צדיקים העוסקים בתורה ומצילים בזכויותיהם את כל העיר. וכך הוא האמת שכל בחור ואברך צריכים להרגיש במעלתם העצומה.

הכתובת לחברתא או עושה קובעי עיתים

מחפש חברותא?

השאר הודעה ברורה בטל':

072-23456-13

או בכתובת: t0722345613@gmail.com

תרומות לעומקא דפרשה

בנדירים פלוס - עומקא דפרשה

או בנדירים פון 03-76-30-585 שלוחה 74

לקבלת הגליון

בדוא"ל בקביעות, בכל ערש"ק
יש לשלוח בקשה לכתובת:

a740700@gmail.com